

Entrevista a Jordi Casabona, director del programa de prevenció de la sida

“L'única vacuna contra la sida és l'educació sanitària”

El doctor Jordi Casabona és metge epidemiòleg. Ha treballat per al programa de prevenció de la sida de l'OMS a Etiòpia, l'Índia, Dinamarca i altres països. Actualment és director del programa de prevenció i control de la sida de la Generalitat de Catalunya.

Als Països Catalans, ¿com evoluciona la sida?

—Aquí podríem assenyalar algun tret diferencial respecte a l'estat, si més no per al Principat, i suposo que també per a la resta. El principal grup de transmissió fins al 1985 era el col·lectiu d'homes homosexuals, igual que a tot el nord d'Europa. Però quan el virus es va introduir en la comunitat de drogoaaddictes s'hi va estendre ràpidament. El que passa aquí és semblant que el que passa a França o a Itàlia.

—¿Es previsible que les dones estiguin més afectades en el futur?

—Al principi, la transmissió es produïa sobretot entre homes homosexuals. També s'accepta que la drogaaddicció és més freqüent entre homes que no pas entre dones. Ara assistim a un augment del nombre de dones afectades, perquè moltes es contaminen a través de persones infectades que usen drogues i perquè ja hi ha casos de transmissió sexual que anomenem de segona generació. És a dir, no és una dona que s'ha infectat per la seva relació amb algú que pren drogues, sinó perquè ha tingut relacions amb algú que, al mateix temps, es va infectar amb algú en una relació heterosexual. Les perspectives són que aquest percentatge vagi augmentant progressivament. Però personalment crec que en cap moment no s'arribarà a la proporció dels països de l'Àfrica, on per cada home infectat hi ha una dona infectada, perquè la transmissió heterosexual no serà tan important com és a l'Àfrica.

—¿I el cas dels nens?

—En la mesura que augmenti el nombre de dones infectades també augmentarà el de nens que tinguin la infecció. Però potser en aquest cas la infecció per via vertical, com s'anomena, es pot preveure donant consells a les dones seropositives que volen quedar embarassades

i plantejant la possibilitat d'avortament a les que ja ho estan. Cal dir, però, que el nombre de nens que s'infectarà de la seva mare no és clar, però acceptem que al voltant d'un 20% de nens fills d'una mare infectada tindran la infecció.

—*¿Encara es jutja més moralment que científicament, en la societat, la sida?*

—Crec que, malauradament, encara sí, tot i que això ha canviat molt als darrers anys. Al començament era molt més patent la marginació, el prejudici contra els malalts.

Cada vegada més, i entre els professionals sanitaris sobretot, es veu com una

malaltia més. Això també depèn de les vies de transmissió en un lloc determinat. En el cas nostre el principal problema són les drogues i per tant atribuir-ho a la promiscuitat sexual no seria basar-se en les dades existents. D'altra banda que s'hagin donat casos públics que s'han contaminat no a través de relacions homosexuals ni a través del consum de drogues, que són les dues vies clàssiques —penso en Magic Johnson— ha facilitat que la població en general entengui que el risc d'infectar-se no està exclusivament en determinats grups. Hi ha moltes persones que en el seu moment van tenir relacions sexuals

estables amb persones que uns anys abans havien usat drogues i ara estan infectades. Tothom que mantingui relacions sexuals està en risc de contaminar-se.

—*¿Aquest rebuig social perjudica la prevenció de la malaltia?*

—És evident i és una de les principals dificultats que tenim a l'hora de realitzar campanyes d'interacció, aquesta por de fer pública la condició de positiu. I va lligada a la marginació que representa per part d'altres persones. Per això, si cada vegada és més freqüent que persones influents en l'opinió pública diguin que són positius, això provocarà l'acceptació gradual de les persones afectades. I en aquest sentit cal recordar que probablement no fóra el mateix que ho hagués dit Magic Johnson que una altra persona o que ell s'hagués contaminat per una altra via.

—*¿L'educació sexual és important en aquest sentit?*

—Crec que és bàsica. De moment, l'úni-

ca vacuna que hi ha contra la sida és l'educació sanitària. La infecció no està associada a determinats grups, sinó a una manera determinada de tenir relacions sexuals —sense preservatiu— o de consumir drogues —compartint agulles—. Crec que és important facilitar el coneixement i l'adquisició d'aquestes conductes sense risc per part de la població en general i, sobretot, de la població jove; tot plegat és l'actuació més eficaç per a evitar que en el futur vagi augmentant l'epidèmia.

—*Els mitjans de comunicació tracten el tema sense sensacionalisme...*

—Crec que en aquest sentit també s'ha evolucionat molt. Primer, perquè la sida ha deixat de ser tema constant de primera pàgina, com podia ser-ho fa uns anys. Crec que ha fet un paper important a l'hora de normalitzar el tema. Potser diria que encara en general hi ha una certa apètica per les xifres, per qüestions puntuals i aparatoses. I potser el que manca és més debat d'algunes qüestions. Però la manca de debat no és patrimoni només dels mitjans de comunicació.

—*¿Què podem pensar de l'evolució del mal en anys vinents?*

—Crec que parlant de sida qualsevol nombre és pessimista, per la taxa de letalitat que té la malaltia. La meitat de les persones ara infectades, en els deu anys vinents hauran contret la malaltia. I la taxa de supervivència creix, però encara és una malaltia que produeix un nombre molt elevat de morts. A Catalunya ja és la segona causa de mort de la gent d'entre 20 i 39 anys. Sigui quina sigui la magnitud de l'epidèmia, ja és dramàtica. Crec que passaran bastants anys fins que l'epidèmia no s'estabilitzi una mica o fins que no hi hagi mitjans prou eficaços per evitar-la. A Catalunya hi ha al voltant de 20.000 persones infectades. Als països subdesenvolupats la situació és més greu, entre altres coses perquè els recursos sanitaris són molt més limitats. En alguns països determinats i per a alguns grups concrets, la sida significarà una variació en el creixement de població que hi ha hagut fins ara. I en el cas dels nens, la sida hipotecarà els avanços per a millorar-ne la taxa de supervivència. A més, n'hi ha molts que queden orfes i en unes condicions en què tenen menys possibilitats de sobreviure. A curt termini, la sida continuarà tenint un impacte molt important i a llarg termini dependrà de les accions preventives que es facin, de la resposta de la població i de les conductes individuals.

Xavier Duran

